

Advies

Aan: de statencommissie BFE
Van: de statenwerkgroep Programmabegroting
d.d. 3 mei 2007
Betreft: Wijziging indeling en opzet programmabegroting

+++++

1. Aanleiding

In de notitie "Van Collegeprogramma 2007-2011 naar Begroting 2008" (zie bijlage) doet het college van GS enkele voorstellen voor herziening van de indeling en opzet van de programmabegroting.

Aangezien de staten daarover uiteindelijk dienen te beslissen heeft de werkgroep programmabegroting¹ het voorstel besproken en brengt daarover onderstaand advies uit.

De werkgroep beveelt aan dat hierover in de vergadering van de statencommissie BFE van 23 mei a.s. nader wordt gediscussieerd en zonodig afspraken worden gemaakt met het college ten behoeve van het nadere voorbereidingstraject van de begroting 2008.

2. Planning en behandeling Voorjaarsnota

In bovengenoemde notitie wordt ook de voorgenomen planning en vormgeving van de financiële vertaling van het collegeprogramma in de begroting aangegeven. Het is de bedoeling dat er in de loop van juni a.s. een Voorjaarsnota PLUS verschijnt, in aanvulling op de 'beleidsarme' Voorjaarsnota 2007 die nog door het vorige college is gepubliceerd. Dat werpt de vraag op of in dat licht gezien de behandeling van de huidige VJN 2007 in de statencommissie BFE van 23 mei wel zinvol is. De werkgroep heeft hierover van gedachten gewisseld en er zijn argumenten vóór en tegen behandeling in mei.

Daarvóór pleit, dat de beleidsarme VJN de (financiële) afsluiting van de vorige collegeperiode markeert en daarmee de financiële uitgangspositie voor de nieuwe periode. Het geeft de staten tevens de gelegenheid om op basis van die uitgangspositie al enkele richtlijnen mee te geven ten behoeve van de VJN PLUS.

Daartegen pleit, dat de besluitvorming over de VJN op deze wijze een tweetraps-raket wordt en de integrale afweging over het geheel aan voorstellen en uitgangspunten in het gedrang komt. De beleidsarme VJN én de VJN PLUS dienen in die optiek als één geheel te worden gezien en behandeld (in juni/juli).

De werkgroep heeft alles afwegende in meerderheid (mevrouw Mulder maakt een andere afweging) een voorkeur voor agendering en behandeling van de beleidsarme VJN 2007 in de commissies BFE van 23 mei en PS van 29 mei a.s. Daarna kan dan in juni/juli de VJN PLUS worden behandeld.

Deze conclusie zal op 10 mei in het Presidium worden ingebracht.

3. Herziening programmabegroting

Alvorens concrete adviezen te formuleren, volgen nu enige overwegingen die bij de bespreking van dit onderwerp in de werkgroep de revue zijn gepasseerd.

De leden zijn het erover eens, dat de huidige programmabegroting erg omvangrijk is. De voorgestelde indeling in programma's en producten en de accentuering van prioriteiten daarbinnen maakt het geheel waarschijnlijk inzichtelijker en beter stuurbaar. Wel is de vraag aan de orde of deze wijziging wel toekomstvast is: wordt er nu elke vier jaar weer voor een andere indeling gekozen, al naar gelang de thema's uit het collegeprogramma? Hoe behouden de staten dan het meerjarige inzicht in de

¹ In de nieuwe statenperiode bestaat de werkgroep programmabegroting uit de leden A. Huizing (PvdA), A. Mulder (CDA), P. Oosterlaak (SP), G. Smith (GL) en G. Udding (VVD). De werkgroep werd in deze vergadering bijgestaan door ambtenaren van de stafafdeling Financiën en Control.

ontwikkelingen? Ambtelijk wordt toegelicht, dat de samenstellende delen (producten) van de nieuwe programma-indeling niet sterk afwijken van hetgeen de staten in de huidige begroting al kennen. En er komt een aansluitingstabel met de voorgaande jaren.

De grootste aarzeling bij de werkgroep betreft het autorisatieniveau. In principe autoriseren de staten bij goedkeuring van de begroting de budgetten op programmaniveau. Dat zijn er in het voorliggende voorstel slechts zes (in plaats van ruim 25, zoals in de huidige begroting) en die bestrijken dus omvangrijke budgetten voor een breed scala aan onderwerpen. Strikt genomen kan het college binnen die programma's muteren en schuiven met budgetten, zonder dat het daarvoor terug moet naar PS voor goedkeuring (in de vorm van begrotingswijzigingen). Enkele leden van de werkgroep vrezen, dat hiermee teveel invloed door de staten uit handen wordt gegeven.

Mochten de staten besluiten over te gaan tot het voorgestelde autorisatieniveau dan is het noodzakelijk om nadere afspraken te maken over de gewenste informatievoorziening (vooraf en/of achteraf).

De werkgroep staat in beginsel positief tegenover het voorgestelde onderscheid in prioriteiten versus going concern. De aandacht en sturing dienen primair op de eerste categorie gefocust te zijn en het voorstel bevordert het onderscheid in hoofd- en bijzaken. Wel dient er tegen gewaakt te worden, dat door de geringe aandacht voor de going concern nooit meer de vraag van nut en noodzaak ervan kan worden gesteld. Met name bij "oud-voor-nieuw"-operaties is toch enig inzicht in de going concern van belang. Ambtelijk wordt aangegeven, dat het inzicht in de going concern niet verdwijnt, maar dat de standaard rapportage daarover wel vermindert (d.w.z. niet meer in de bestuursrapportages, maar uitsluitend in het jaarverslag).

De werkgroep wijst erop, dat bij het bepalen van de prioriteiten niet alleen het collegeprogramma leidend hoeft te zijn, maar dat de staten eveneens prioriteiten kunnen aanwijzen.

Advies

1. De werkgroep staat in het algemeen niet afwijzend tegenover de voorstellen die door het college zijn gedaan. De focus op de vier W's (wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen, wanneer is dat gereed en wat mag het kosten) is een goed uitgangspunt. Sturing daarop is pas mogelijk als deze vier W's zo SMART mogelijk zijn gedefinieerd. Dat laatste zal in de verdere ontwikkeling van de begroting als politiek sturingsinstrument voor de staten van cruciaal belang zijn.
2. De werkgroep adviseert de statencommissie BFE expliciet aandacht te besteden aan het dilemma van het verder verhogen van het autorisatieniveau (door clustering in zes programma's) enerzijds en de behoefte aan sturing door PS binnen (onderdelen van) die programma's anderzijds. Hierover dienen expliciete en concrete afspraken met het college te worden gemaakt.
3. Onderdeel van dergelijke afspraken kan zijn, dat het college in de 4-maands en 8-maands bestuursrapportages consequent rapporteren over alle (voorgenomen) mutaties op prioriteiten. De staten hebben tevens de mogelijkheid om met betrekking tot concrete, aan te wijzen prioriteiten voorwaarden te stellen ten aanzien van (maximale) budgettaire inzet. De werkgroep beveelt aan om, indien opportuun, van deze mogelijkheid gebruik te maken.
4. Voorwaarde voor de voorgestelde herziening van de programmabegroting dient te zijn, dat door middel van een heldere aansluitingstabel de aansluiting tussen de oude en de nieuwe begrotingsindeling overeind blijft.
5. In de aangeleverde dummy van de voorgestelde nieuwe opzet van een programma wordt in de tabel per prioriteit slechts voor één jaar een budget vermeld. Het is noodzakelijk dat elke prioriteit binnen een programma meerjarig op geld wordt gezet. Anders is in opeenvolgende

begrotingen een vergelijking over de jaren heen niet te maken, noch kan dan enig inzicht in de voortgang worden verkregen (dit geldt tevens voor de opzet van de bestuursrapportages).

6. Bij het bepalen van de prioriteiten binnen een programma hebben de staten de mogelijkheid, om naast de prioriteiten uit het collegeprogramma ook zelf prioriteiten aan te wijzen. De werkgroep beveelt aan om hieraan, indien wenselijk, invulling te geven.
7. De werkgroep adviseert in te stemmen met het 'snoeien' in de huidige tabellen met doelstellingen en indicatoren op die plekken waar dit geen toegevoegde waarde heeft qua sturingsinformatie (veelal bij going concern-zaken).
Bij het voorstel van het college om daarvoor in de plaats meer beleidsmatige tekst toe te voegen, plaatst de werkgroep de kanttekening, dat dit niet mag ontaarden in wollig proza, maar dat uitsluitend in termen van SMART geformuleerde, bondige toelichtingen dient te worden gerapporteerd.
8. Tenslotte beveelt de werkgroep aan om de systematiek van begrotingswijzigingen beter aan te laten sluiten bij de primaire begroting.

Van Collegeprogramma 2007-2011 naar Begroting 2008

Het nieuwe college heeft onlangs het nieuwe Collegeprogramma gepresenteerd. Voor de uitwerking van het Collegeprogramma in de Begroting 2008 wordt naast een nieuwe indeling in programma's ook een planning voor het verdere proces voorgesteld. Het doel van deze planning is, het proces zo te organiseren dat de uitkomsten nog meegenomen kunnen worden in de Begroting 2008.

Als onderdeel van de voorbereiding van de productie van de Begroting 2008 worden in deze notitie enige voorstellen gedaan omtrent de opzet van de begroting in de komende bestuursperiode. Daarbij kan in eerste aanleg worden voortgebouwd op de aanbevelingen die zijn gedaan door de werkgroep programmabegroting van de staten in de vorige bestuursperiode en op de aanbevelingen die zijn gedaan door de toezichthouder. Daarnaast vindt ook op eigen initiatief door het college doorontwikkeling plaats van de jaarcyclus in het algemeen en van de begroting in het bijzonder.

1. Een aanvulling op de Voorjaarsnota 2007

Inmiddels is de Voorjaarsnota 2007 uitgebracht. In deze nota zijn reeds enige beleidsvoorstellen gepresenteerd, die echter ter afweging overgelaten zijn aan het nieuwe college en de nieuwe staten. Daarnaast is inmiddels ook het nieuwe Collegeprogramma 2007-2011 gepresenteerd. Op basis van het financieel perspectief dat in de Voorjaarsnota 2007 geschetst is, is het nu zaak het nieuwe Collegeprogramma verder uit te werken naar het concrete beleid voor de komende collegeperiode. Om Provinciale staten in de gelegenheid te stellen het college nadere kaders mee te geven voor nadere uitwerking in de Begroting 2008 en daarmee invulling te geven aan de kaderstellende rol van de staten, is een besluitvormingsmoment voorzien in de statenvergadering van 4 juli aanstaande. Het voorstel is, voor die statenvergadering een aanvulling op de Voorjaarsnota 2007 voor te bereiden. Die aanvulling van de Voorjaarsnota 2007, de "Voorjaarsnota 2007 PLUS" zal op hoofdlijnen de volgende inhoudsopgave kunnen hebben:

1. Uitgangspunten: voorstel voor te kiezen financieel scenario (inclusief risicoprofiel)
2. Actualisering van het financiële perspectief (waaronder doorwerking meicirculaire)
3. Uitwerking hoofdpijlers Collegeprogramma naar:
 - a. Doelstellingen
 - b. Acties
 - c. Planning
 - d. Middelen
4. Voorstellen voor nieuw beleid
5. Voorstellen voor "oud voor nieuw"
6. Dekkingsplan (meerjarig)

De Voorjaarsnota 2007 PLUS kan verder worden uitgewerkt volgens een nieuwe indeling van programma's voor de Begroting 2008, die aansluit bij de hoofdpijlers uit het Collegeprogramma. Op deze wijze wordt de aansluiting tussen het Collegeprogramma en de Begroting 2008 geborgd.

Voorgesteld wordt, de totstandkoming van de "Voorjaarsnota 2007 PLUS" als volgt te laten plaatsvinden:

1. De portefeuillehouders werken het Collegeprogramma 2007-2011 aan de hand van hun ambities en plannen op eigen initiatief nader uit voor een eerste conferentie op 7 en 8 mei. Ondersteuning wordt geleverd, waar deze gewenst wordt; wat dat betreft is zowel de ondersteuning vanuit de lijn als vanuit FC vraaggestuurd.
2. Op 7 en 8 mei aanstaande vindt een conferentie van gedeputeerde staten plaats, waarin de ambities van de verschillende portefeuillehouders nader worden verkend. Aan de hand van de

resultaten van de conferentie bepaalt het college welke onderwerpen nader worden uitgewerkt voor de Voorjaarsnota 2007 PLUS.

3. De door het college vastgestelde onderwerpen worden door de organisatie verder uitgewerkt als de kern van het programmaplan in de Begroting 2008. Zij worden per programma gepresenteerd als de "prioriteiten" die vanuit het Collegeprogramma voor elk programma de kern van het beleid vormen voor de komende collegeperiode. Zij worden daarom beschreven aan de hand van de volgende **W**-vragen:
 - **Wat** is het doel van de prioriteit?
 - **Welke** acties worden ondernomen om dat doel te bereiken?
 - **Wanneer** zijn die acties afgerond (en wordt daarover aan de staten gerapporteerd)?
 - **Wat** zijn de specifieke lasten van de betreffende prioriteit?

Om deze uitwerking vast te leggen voor verdere verwerking in de te maken Voorjaarsnota 2007 PLUS, is gebruik van het bij deze notitie gevoegde format wenselijk, zo niet noodzakelijk. Ter voorbereiding van de tweede GS-conferentie kan dan een bundel stukken worden gemaakt, zodat een ieder over hetzelfde niveau van informatie kan beschikken.
4. In een tweede GS-conferentie vindt door het college een integrale afweging plaats (zo mogelijk tijdens de conferentie). De uitgewerkte voorstellen worden geconfronteerd met de beschikbare ruimte. Cijfermatig wordt deze informatie geleverd door de stafgroep FC, op basis van de inventarisatie van voorstellen en de herijking van het budgetair perspectief voor de provincie.
5. Waar het dekkingsplan niet sluitend te krijgen is, bepaalt het college de aan de organisatie op te leggen taakstellingen voor aanvullende dekking. Het management komt met aanvullende voorstellen voor realisatie van de taakstellingen.
7. De prioriteiten (intensiveringen) en posterioriteiten (ombuigingen) worden na afloop en naar aanleiding van de statenvergadering van 4 juli aanstaande verder uitgewerkt als onderdeel van het programmaplan en als zodanig in de Begroting 2008 ingevoegd.
8. De uitgewerkte Begroting 2008 wordt – met daarin ook de overige onderdelen – uiterlijk op 28 augustus 2007 ter besluitvorming aan het college voorgelegd.

Planning Voorjaarsnota 2007 PLUS:

- Uitwerking ambities en plannen door portefeuillehouders (en managers): vanaf heden.
- Eerste GS-conferentie: 7 en 8 mei 2007 (presentatie plannen en ambities).
- Structureren van uit te werken onderwerpen door GS: 14 mei.
- Aanlevering uitgewerkte onderwerpen voor bespreking in het college: 26 mei 2007.
- Verzending uitgewerkte onderwerpen aan het college: 30 mei 2007.
- Tweede GS-conferentie: 4 en 5 juni 2007 (integrale afweging).
- Derde bespreking in college (afrondende besluitvorming): 12 juni 2007.
- Verzenden aan Provinciale Staten: 15 juni 2007 (ruw concept; "net" exemplaar op 20 juni).
- Bespreking in Commissie BFE: 27 juni.
- Bespreking in Provinciale Staten: 4 juli 2007 (dan ook algemene beschouwingen).

2. Indeling van programma's van de Begroting 2008

Tegelijkertijd met de uitwerking van het Collegeprogramma is het ook een goed moment, in de opzet van de begroting enige aanpassingen aan te brengen. Om te beginnen gaat het daarbij om de indeling in de programma's die voor de begroting wordt gehanteerd. De Begroting 2007 van Drenthe kent nog 30 programma's, nader onderverdeeld in bijna 100 programma-onderdelen, die ook allemaal in de begroting worden uitgewerkt. Het zal duidelijk zijn, dat dit voor een bestuurlijke discussie met een uitgesproken focus nogal aan de gedetailleerde kant is.

Voor een indeling in programmalijnen voor de nieuwe collegeperiode kan heel goed worden aangesloten bij de thema's die zijn gebruikt voor het Collegeprogramma:

Programma-indeling Begroting 2008 op basis van Collegeprogramma 2007-2011

1. De provincie dóet er toe!
2. Samenleving met samenhang
3. Ruimte en bereikbaarheid
4. Kennis wérkt
5. Leefomgeving
6. Middelen (aanvullend programma)

Door bij de programma's in de Begroting 2008 aan te sluiten bij de hoofdpijlers uit het Collegeprogramma 2007-2011, is de uitwerking van die hoofdpijlers in de vorm van "prioriteiten" weer te geven in de Begroting 2007. Door de programma's verder uit te werken naar producten kan aansluiting bij de interne organisatie worden bewerkstelligd. Welke producten exact worden gedefinieerd, zal onderwerp moeten zijn van nadere uitwerking, ook voor de nieuwe organisatie. Voorlopig wordt de volgende – desgewenst nog te verfijnen – indeling voorgesteld:

Programma-indeling Begroting 2008 met voorlopige indeling van onderliggende producten

Thema's collegeprogramma / programma's	Producten (grotendeels "oude" programma's)
1. De provincie doet ertoe!	Provinciale staten Bestuurlijke aangelegenheden Interprovinciale samenwerking Openbare orde en veiligheid
2. Samenleving met samenhang	Ontwikkeling CWZ-beleid Opgroeien Werken en leren Wonen en leefomgeving Participatie Parels van Drenthe
3. Ruimte en bereikbaarheid	Verkeer Vervoer Beheer en onderhoud wegen Beheer en onderhoud kanalen Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting Stedelijke ontwikkeling
4. Kennis en werk	Economie Toerisme en recreatie Landbouw
5. Kernkwaliteiten leefomgeving	Waterhuishouding Waterkwaliteit Milieubeleid Bodem Vergunningverlening Handhaving Waterhuishouding Landelijk gebied Natuur en landschap Plattelandsontwikkeling ILG Plattelandsontwikkeling niet-ILG
6. Middelen	Financiering en algemene dekkingsmiddelen
<i>Aantal programma's: 6</i>	<i>Aantal producten: 31</i>

Daarnaast is er ook nog de mogelijkheid, de onderwerpen die in het Collegeprogramma niet zo expliciet aan de orde zijn geweest nog onder de aandacht van Provinciale staten te brengen.

3. Een nieuwe opzet voor het programmaplan in de Begroting 2008

Het algemene uitgangspunt voor de gehele cyclus van planning en control moet zijn, dat het Collegeprogramma leidend is voor de inrichting van die cyclus. Het is de start voor een *enkelvoudig* sturingsinstrumentarium, dat bestaat uit: Collegeprogramma → Begroting → Bedrijfsplannen → Individuele werkplannen. Om het Collegeprogramma leidend te laten zijn voor de begroting, zal het beleid van het Collegeprogramma in de begroting een meer uitgesproken plek moeten krijgen. Deels is dit te bereiken door de hiervoor gepresenteerde *indeling* in programma's. Nu is het zaak de *opzet* van de programmabegroting aan te passen in die zin, dat door een aangepaste programma-beschrijving invulling gegeven wordt aan de uitwerking van het Collegeprogramma in de begroting.

Voorgesteld wordt een indeling voor de beschrijving per programma die er als volgt uitziet:

Wat willen we bereiken?

- Missie: passage uit het collegeprogramma
- Beleidsdoelen

Wat gaan we daarvoor doen en wanneer is dat gereed?

- *Prioriteiten: keuzes op basis van het collegeprogramma*
- Overige activiteiten ("going concern")

Wat mag dat kosten?

- Samenvattende tabel van lasten, baten en saldo
- Investerings en mutaties in reserves
- Verklaring van verschillen met voorgaand(e) dienstja(a)r(en)

Deze opzet is nog steeds gebaseerd op de bekende drie "W-vragen" uit het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), maar bevat wel enige verbeteringen ten opzichte van de opzet die de Begroting 2007 laat zien. Die verbeteringen zijn de volgende:

- De verbinding tussen begroting en Collegeprogramma wordt versterkt doordat de *missie* per programma rechtstreeks wordt ontleend aan het Collegeprogramma.
- De verstrekte informatie over de *beleidsdoelen* sluit nauwer aan bij de sturing en verantwoording tussen staten en college, door deze informatie te beperken tot die doelen waarop ook daadwerkelijk wordt gestuurd en waarbij over de geformuleerde indicatoren ook daadwerkelijk zal worden gerapporteerd. Dit betekent een flinke "snoei" van het aantal doelstellingen en de daarbij geformuleerde indicatoren dat nu in de Begroting 2007 is gepresenteerd. Er zal in de begroting meer beleidsmatige tekst komen, met een cijfermatige toelichting waar deze nuttig en zinvol is.
- De uitwerking van het Collegeprogramma komt in de begroting versterkt tot uitdrukking door deze in de begroting per programma een meer prominente plaats te geven, door deze uit te werken als *prioriteiten*. Deze prioriteiten worden "SMART" uitgewerkt naar te bereiken doel, te realiseren resultaat, te volbrengen planning en beschikbaar budget en daarover wordt aan de staten ook expliciet gerapporteerd. De prioriteiten worden met een afzonderlijke toelichting gepresenteerd, ook op financieel vlak. Voorgesteld wordt wel, de financiële autorisatie plaats te laten vinden als onderdeel van het programma waartoe de betreffende prioriteiten behoren.
- Het uitgangspunt "sturen op hoofdlijnen" wordt onder meer vormgegeven door de informatie over de *overige activiteiten* ("going concern") verder samen te vatten en deze een minder prominente plaats te geven dan nu het geval is.
- In de begroting wordt in de vorm van een *beleidsagenda* expliciet aandacht besteed aan de afspraken met Provinciale staten over de oplevering van beleidsproducten, zoals specifieke

beleidsnota's, uitvoeringsplannen en bestuursopdrachten. Verder is het ook zaak in de planning te zetten welke bestuurlijke gebeurtenissen op de rol staan, bijvoorbeeld de ondertekening van bestuursovereenkomsten en het in werking treden van wetgeving.

- De *financiële informatie* wordt verder verbeterd door enerzijds de financiële tabellen minder te detailleren waar het de specificatie van de exploitatie betreft, maar door anderzijds wel meer informatie te geven over de mutaties in de reserves en de voorgenomen investeringen.
- De informatie over de *verschillen tussen de opeenvolgende dienstjaren* wordt verbeterd door een meer uitgebreide toelichting per programma.

Door het doorvoeren van de hiervoor aangegeven verbeteringen wordt de begroting naar verwachting een meer aansprekend politiek instrument voor het provinciebestuur. Wij werken dit verder uit in de "dummy" (met feitelijk gefingeerde inhoud) in bijlage 2 bij deze notitie.

Gesteld moet worden, dat uiteraard Provinciale staten bepalen hoe de begroting er concreet uit gaat zien. Daarom moeten de hierboven geformuleerde voorstellen nog aan de staten worden voorgelegd.

Voor de productie van de Begroting 2008 wordt uitgegaan van de volgende globale planning:

- Bespreking nieuwe begrotingsopzet in Presidium: zo spoedig mogelijk.
- Eerste aanlevering bijdragen door de groepen: 29 mei 2007.
- Bespreking bijdragen in directie: 11 juni 2007.
- Eerste bespreking in college: 19 juni 2007.
- Tweede bespreking in college: 3 juli 2007.
- Derde bespreking in college (incl. uitwerking Collegeprogramma): 28 augustus 2007 (*uiterlijk!*).
- Verzenden aan Provinciale Staten: uiterlijk 15 september 2007.
- Bespreking in Provinciale Staten: 14 november 2007 (begrotingsvergadering).

4. Overige onderwerpen.

Autorisatie

Tot dusverre autoriseerden Provinciale staten de lasten en baten in de begroting per programma. Het uitgangspunt is, dat deze praktijk ook bij een beperking van het aantal programma's zal worden voortgezet, vanuit de gedachte dat Provinciale staten vooral op hoofdlijnen wensen te sturen. Vanuit deze gedachte wordt ook voorgesteld de prioriteiten binnen de programma's als integraal onderdeel van het programma mee te nemen in de autorisatie door Provinciale staten.

Ontwikkelpunten, geformuleerd door de toezichthouder

De toezichthouder heeft in de toezichtbrief over 2006 een aantal ontwikkelpunten geformuleerd:

1. Het toelichten van de oorzaken van aanmerkelijke ramingsverschillen op programmaniveau;
2. Het toelichten van de belangrijkste ontwikkelingen tussen zowel de financiële positie als de meerjarenraming van dit begrotingsjaar en het vorige begrotingsjaar;
3. Het toelichten van de jaarlijkse verplichtingen met een gelijk volume in verband met arbeidskosten in zowel de financiële begroting als de meerjarenraming; en
4. Het apart opnemen van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma.

Gesteld kan worden, dat met invoering van de hiervoor aangegeven aanpassingen in de opzet van de begroting in grote lijnen wordt tegemoet gekomen aan de opmerkingen van de toezichthouder.

Adviezen van de werkgroep programmabegroting

De werkgroep programmabegroting van Provinciale staten heeft als resultaat van haar werkzaamheden een eindadvies uitgebracht. In het voorgaande is uitwerking gegeven aan de belangrijkste onderdelen van dat eindadvies. De overige adviezen zullen worden meegenomen in de verdere doorontwikkeling van de begroting.

Bijlage 1. Formulier voor inventarisatie prioriteiten voor de tweede GS-conferentie
Inventarisatie prioriteiten t.b.v. uitwerking Collegeprogramma

Onderwerp						
Hoofdpijler	< noemen betreffende hoofdpijler uit het collegeprogramma >					
Product	< koppelen aan product >					
Onderwerp college-programma	< specifieke passage uit het collegeprogramma benoemen >					
PG/SG	< benoemen - huidig - organisatieonderdeel >					
Toelichting						
?Wat willen we bereiken?						
< doel in concrete termen (SMART) weergeven >						
?Wat gaan we daarvoor doen?						
< aangeven wie wat wanneer moet doen en wat dat oplevert >						
?Wanneer is dat gereed?						
< concrete data aangeven >						
?Wat gaat dat kosten?						
Jaar	2007	2008	2009	2010	2011	S / I*
Bedrag						
Welke beroep doen we op reserves?						
Jaar	2007	2008	2009	2010	2011	S / I*
Bedrag						
Welk dekkingsvoorstel is er nu al?						
< omschrijving eventueel dekkingsvoorstel >						
Jaar	2007	2008	2009	2010	2011	S / I*
Bedrag						

Bijlage 2. "Dummy" van nieuwe indeling voor programmaplan

Programma	Ruimte en bereikbaarheid					
Portefeuillehouder(s)	Mevrouw A. Haarsma en de heer J.H. Bats					
Missie	Werken, wonen en recreëren in een cultuurhistorisch en landschappelijk unieke omgeving is een belangrijke kroonjuweel van Drenthe. Bescherming en verdere ontwikkeling hiervan vereisen een scherpere ruimtelijke en economische profilering van het Drents Plateau, de steden en de "schil" van Drenthe					
Doel (wat willen we bereiken?)	Het instandhouden c.q. verbeteren van de bereikbaarheid, een duurzame en veilige leefomgeving en de herkenbaarheid.					
Baten en lasten						
Totaal programma	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Lasten	4.929.564	4.458.462	4.559.036	4.638.513	4.893.884	5.035.843
Baten	10.513	47.000	12.000	12.000	12.000	12.000
Saldo	4.919.051	4.411.462	4.547.036	4.626.513	4.881.884	5.023.843
 <p>● Lasten programma Bestuurlijke aangelegenheden: 2,5%</p> <p>● Lasten overige programma's: 97,5%</p>						
Kaderstellende nota's, regelingen, wetten etc.	<ul style="list-style-type: none"> • Nota ruimte (2005) en bijbehorende Uitvoeringsagenda • Nota mobiliteit (2005) • POP II • Provinciaal verkeers- en vervoersplan Drenthe (1996) (tot vaststelling PUVV) • Bereikbaarheidsprofiel Noord-Nederland (2001) • Strategische Agenda SNN • Netwerkanalyses Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen en Stedelijk Netwerk Zuid-Drenthe • Wet op de ruimtelijke ordening (WRO) • Wet stedelijke vernieuwing • Provinciale uitwerking stimulering stedelijke vernieuwing 2005-2009 Drenthe. 					
Ontwikkelingen	<p><i>Bereikbaarheid</i></p> <p>De verbetering van de aansluiting van Drenthe op de internationale en nationale economische kerngebieden en verbetering van de verbindingen tussen de noordelijke kernzones krijgen prioriteit. De verbinding A28/A37/E233 vormt de zuidelijke internationale transportroute binnen NOA.</p> <p><i>Luchtvaarttaken</i></p> <p>Op het terrein van luchtvaarttaken hebben we nu nog geen taken, maar krijgen die wel in 2007.</p> <p><i>Openbaar vervoer</i></p> <p>Met ingang van 2005 wordt het collectief personenvervoer in Drenthe en Groningen aangestuurd door het OV-bureau. Dit is een samenwerkingsverband op basis van een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Drenthe en Groningen en de stad Groningen.</p> <p><i>Water</i></p> <p>Drenthe dient de komende jaren in te spelen op klimaatontwikkelingen. Samen met de interprovinciale waterschappen en buurprovincies worden de opgaven voor wateroverlast en watertekorten, i.c. "ruimte voor water", in beeld gebracht.</p> <p><i>Nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening</i></p> <p>De nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening (WRO) leidt tot nieuwe bestuurlijke verhoudingen op het terrein van de ruimtelijke ordening, selectieve aanwijzing van provinciaal beleid en belang, verantwoordelijkheid nemen voor uitvoering van projecten en ruimte geven aan ontwikkelingen in de samenleving.</p> <p>Etcetera...</p>					

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we er aan doen?			
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2008	Intensiveringen
1. Impuls regulier verkeers- en vervoersbeleid	Voor het zomerreces van 2008 hebben PS het uitvoeringsprogramma vastgesteld.	Uitvoeringsprogramma afronden en rapporteren over voortgang uitvoering projecten.	€ 2,2 mln
2. Masterplan Assen-Zuid	Voor het einde van 2007 hebben provinciale staten het Masterplan vastgesteld.	Starten inspraakproces rond Masterplan en opstarten eerste uitvoeringsprojecten	
3. Herbebaarbaar maken van de verbinding Erica-Ter Apel.	Aanleg aansluiting voor doorvaart rond Erica	Planologische voorbereiding voor aanleg.	€ 10.000.000,-- -
4. Ruimtelijk-economisch omgevingsprofiel voor planhorizon 2020.	Heldere provinciale visie op de wenselijke ruimtelijke ontwikkeling op de middellange termijn	Uitgaande van een integrale visie, moet de structuurvisie uiterlijk 2009 worden vastgesteld in verband met de Kaderrichtlijn water	€ 50.000,-- in 2007, vanaf 2008 € 175.000,-- structureel
5. ...	----	----	---
Toelichting prioriteiten	<p>1. Impuls regulier verkeers- en vervoersbeleid Voor een goede ruimtelijke en economische ontwikkeling van Drenthe is in deze collegeperiode met een extra dotatie van € 2,2 miljoen per jaar een impuls gegeven aan de samenwerking met de gemeenten de stedelijke bereikbaarheid te verbeteren. In aansluiting op het eigen reguliere verkeers- en vervoersbeleid zijn er met de 12 gemeenten convenanten afgesloten voor een gezamenlijk programma. Ook de besteding van de BDU is onderdeel van dit integraal maatregelenpakket. Bij de uitvoering zijn er nauwe raakvlakken met onder meer de hoofdpijler Leefomgeving.</p> <p>2. Masterplan Assen-Zuid Assen-Zuid is een voorbeeld van de vernieuwende aanpak door de provincie. Samen met Assen is rond het knooppunt A28/N33 een visie ontwikkeld die ingebracht is bij verdere onderhandeling met het Rijk over de gefaseerde verdubbeling van de N33.</p> <p>3. Erica – Ter Apel Met de aanleg van de vaarverbinding Erica-Ter Apel wordt voldaan aan de beleidsvisie van de SRN en het provinciale recreatie- en toerismebeleid. Ook wordt uitvoering gegeven aan de Agenda voor de Veenkoloniën, zoals opgenomen in het Collegeprogramma. De aanleg van de vaarverbinding levert een bijdrage aan het behoud en het herstel van het cultuurhistorisch erfgoed in de Veenkoloniën, geeft kansen voor de versterking en diversificatie van de ruimtelijke en economische structuur en draagt bij aan de werkgelegenheid (circa 250 arbeidsplaatsen) in Zuidoost-Drenthe.</p> <p>4. Ruimtelijk beleid In de structuurvisie wordt een provinciaal ruimtelijk-economisch omgevingsprofiel voor Drenthe ontwikkeld voor de planhorizon 2020.</p> <p>5. Etcetera...</p>		
Wat doen we nog meer?	<p>Provinciaal uitvoeringsprogramma Een concreet overzicht van alle verkeers- en vervoersactiviteiten gericht op infrastructuur, gedragsbeïnvloeding en handhaving, wordt jaarlijks vastgelegd in het PUP. Er staan zowel projecten van de provincie als van derden in.</p> <p>Naar herkenbare wegen Ter verbetering van de verkeersveiligheid zijn er landelijke afspraken over de herkenbaarheid van wegen. In Drenthe combineren wij deze essentiële herkenbaarheidskenmerken met het terugdringen van het aantal rijongevallen (het in de berm raken). Als één van de eerste stroomwegen in Nederland is de N381 tussen Emmen en de Friese grens in 2006 volledig aan deze nieuwe richtlijnen aangepast. In 2008 moet 90% van de provinciale wegen volgens EHK ingericht zijn.</p> <p>Beheer en onderhoud Het weg- en vaarwegbeheer wordt op afstand gestuurd via contractmanagement. De inhoud van</p>		

	<p>dat beheer is opgenomen in het Managementtraamcontract 2004-2013 en in het jaarcontract.</p> <p>Ontwikkeling bedrijventerreinen.</p> <p>De herziene raming van de toekomstige vraag naar bedrijventerreinen komt uit op 60 ha per jaar. Hierbij is een taakstelling van 9 ha als gevolg van effecten van het Kompas inbegrepen. Toch leidt deze sterke stijging van de geraamde behoefte niet tot een aanzienlijke wijziging van de netto-opgave tot 2015. Deze bedraagt nu 350 ha. Niet alleen de vraag is namelijk sterk gestegen, ook het aanbod is duidelijk toegenomen. Dit aanbod volstaat globaal gezien tot 2010.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Nettobehoefte tot 2015(ha)</th> <th>Brutobehoefte tot 2015 (ha)</th> <th>Aantal jaren dat met het aanbod in de vraag voorzien kan worden²</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Groningen-Assen (Drents deel)</td> <td>15</td> <td>25</td> <td>>10 jaar</td> </tr> <tr> <td>Zuid-Drenthe-west</td> <td>220</td> <td>340</td> <td>3 jaar</td> </tr> <tr> <td>Zuid-Drenthe-oost</td> <td>60</td> <td>90</td> <td>Bijna tot 2015</td> </tr> <tr> <td>Landelijk gebied</td> <td>55¹</td> <td>85</td> <td>4 jaar</td> </tr> <tr> <td>Drenthe</td> <td>350</td> <td>540</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p><i>1 De reservering van het terrein Tweespoorenland (Midden-Drenthe) voor milieu, energie en recycling van afvalstoffen(MERA)-activiteiten staat niet toe dat dit terrein de reguliere behoefte kan invullen. Dit terrein is daarom in bovenstaande tabel buiten beschouwing gelaten.</i></p> <p><i>2 Hierbij is uitgegaan van de handhaving van een ijzeren voorraad. Laat men dit principe los, dan dient de berekende termijn verlengd te worden met vier jaar.</i></p>		Nettobehoefte tot 2015(ha)	Brutobehoefte tot 2015 (ha)	Aantal jaren dat met het aanbod in de vraag voorzien kan worden ²	Groningen-Assen (Drents deel)	15	25	>10 jaar	Zuid-Drenthe-west	220	340	3 jaar	Zuid-Drenthe-oost	60	90	Bijna tot 2015	Landelijk gebied	55 ¹	85	4 jaar	Drenthe	350	540	
	Nettobehoefte tot 2015(ha)	Brutobehoefte tot 2015 (ha)	Aantal jaren dat met het aanbod in de vraag voorzien kan worden ²																						
Groningen-Assen (Drents deel)	15	25	>10 jaar																						
Zuid-Drenthe-west	220	340	3 jaar																						
Zuid-Drenthe-oost	60	90	Bijna tot 2015																						
Landelijk gebied	55 ¹	85	4 jaar																						
Drenthe	350	540																							
Agenda	<ul style="list-style-type: none"> - In juli 2008 zal het UPVV aangeboden worden voor het bestuurlijke traject. - In januari 2008 wordt een voorontwerp van de Structuurvisie voor het ruimtelijk-economische omgevingsprofiel voorgelegd aan de statencommissie Leefomgeving. 																								
Wat mag het kosten?																									
<i>Bedragen x € 1000,-</i>																									
Meerjarenbegroting programma Ruimte en bereikbaarheid																									
Product	Rekening 2006	Begroting 2007	Begroting 2008	Begroting 2009	Begroting 2010	Begroting 2007																			
Lasten																									
Verkeer	11.752.370	12.821.844	15.175.964	18.039.419	20.402.140	21.118.521																			
Beheer en onderhoud	22.911.464	29.949.854	20.888.047	21.006.667	20.765.799	21.023.550																			
Vervoer	21.701.397	19.553.493	18.563.116	18.569.381	18.574.525	18.279.578																			
Ruimtelijke ordening	2.584.258	26.727.725	3.748.477	3.874.649	3.944.526	6.441.657																			
Stedelijke ontwikkeling	9.035.435	8.114.700	7.769.755	5.590.465	4.786.437	4.805.074																			
Totaal lasten	67.986.930	97.169.623	66.147.367	67.082.590	68.475.437	71.670.387																			
Baten																									
Verkeer	4.398.134	4.486.836	4.111.725	4.111.725	4.111.725	4.111.725																			
Beheer en onderhoud	9.648.041	5.067.868	4.712.681	4.763.187	4.814.319	4.874.008																			
Vervoer	20.922.343	18.861.252	18.000.000	18.000.000	18.000.000	18.000.000																			
Ruimtelijke ordening	-99.568	0	0	0	0	0																			
Stedelijke ontwikkeling	5.181.491	4.986.183	4.656.644	2.788.127	1.487.508	1.506.146																			
Totaal baten	40.050.441	33.402.139	31.481.050	29.663.039	28.413.552	28.491.879																			
Subtotaal	27.936.489	63.767.484	34.666.317	37.419.551	40.061.885	43.178.508																			
Dotaties aan reserves																									
Reserve infrastructuur	1.474.783	1.500.976	1.427.431	1.454.151	148.138	1.495.949																			
Reserve wegenbeheer	11.846.611	12.042.399	11.362.385	11.774.517	12.197.022	12.729.642																			
Totaal dotaties	13.321.394	13.543.375	12.789.816	13.228.668	12.345.160	14.225.591																			
Onttrekkingen aan reserves																									
Reserve infrastructuur	907.849	1.426.045	1.430.984	1.230.151	1.229.990	1.229.828																			
Reserve wegenbeheer	10.361.817	12.970.967	11.362.385	11.774.517	12.197.022	12.729.642																			
Totaal onttrekkingen	11.269.666	14.397.012	12.793.369	13.004.668	13.427.012	13.959.470																			
Subtotaal resultaatbestemming	2.051.728	-853.637	-3.553	224.000	-1.081.852	266.121																			
Saldo na verrekening met reserves	29.988.217	62.913.847	34.662.764	37.643.551	38.980.033	43.444.629																			
Majeure beleidsmutaties																									
Soort mutatie	Product	Omschrijving																							
Autonom	Beheer en onderhoud	Bestrijding jacobskruiskruid	75.000	75.000	75.000	75.000																			
Toelichting op verschillen	<i>Uitvoering Voorjaarsnota 2006</i>																								
	In de Voorjaarsnota 2006 is reeds aan de orde geweest dat jacobskruiskruid een gezondheidsrisico vormt voor vee. Als pilot worden in 2006 en 2007 de provinciale (vaar)wegbermen beheerd via een aangepast maaregiem. Extra kosten hiervan bedragen € 75.000,- per jaar.																								